

keskustelua

Maailman muutos ja viestinnän uudelleenarviointi

Muuan amerikkalainen puheenvuoron käyttäjä totesi amerikkalaisesta hegemoniasta keskusteltaessa ITU:n "1st World Electronic Media Symposium" -kokouksessa Genevessä 1989, että amerikkalaisuuden ei tarvitse olla ongelma, vaan se voi olla myös ratkaisu. Hän ei täsmäntänyt millä tavalla. Maailma muuttuu myös viestinnän alalla tällä hetkellä niin nopeasti, että jo muutoksen arvioinnin yrittäminenkin voi osoittautua virhearvioinniksi.

Samassa ITU:n kokouksessa korkea-arvoinen kanadalainen valtiosihteeri Gabriel Warren, joka myös toimi vuosina 1973-1975 ETY-asiakirjan luonnostelijana, arvioi maailman uudesta tiedotus- ja viestintäjärjestyksestä käytyä kiistaa. Vaikka tällainen "järjestys" on hänen mukaansa vastoin läntisiä näkemyksiä, sillä voidaan kuitenkin nähdä olleen terapeuttista vaikutusta. Nyt vallitsee Warrenin mielestä parempi yhteisymmärrys ja tahto pienentää vallitsevaa kuilua sekä tarve yhteistyöhön. Kuten Björn Hettne huomauttaa, maailman "järjestystä" koskenut kansainvälinen debatti on luonteeltaan lähinnä poliittista, mistä syystä sitä tulisikin paljolti tarkastella politiikan tutkimuksen keinoin (Hettne 1989, 17).

Amerikan, Euroopan ja Japanin nousu

Varsin ilmeistä on, että lähivuosina kansainvälisen viestinnän keskusteluissa näkyy *amerikkalaisten uusi tuleminen, sekä eurooppalaisen ja japanilaisen haasteen vahvistuminen*. Käytännön tasolla voi esiintyä uudenlaista yhteistyötä. Muuan merkki tästä oli UNESCO:n syksyllä 1989 hyväksymä käsitys uudesta viestintästrategiasta, jonka voidaan nähdä heijastelevan Yhdysvaltojen YK-liiton kansainvälisen paneelin esittämiä ajatuksia "UNESCO and International Intellectual Cooperation into the 21st Century" -julkaisussa. (International Panel on UNESCO 1989).

Tuon paneelin mukaan UNESCO:n toimialoilla on edessään sellaisia ongelmia, joihin kansalliset hallituk-

set eivät voi löytää ratkaisuja toimimalla yksin. Ratkaisujen löytyminen riippuu suuresti määrin myös siitä, voivatko järjestöstä 1980-luvun puolivälissä eronneet maat palata siihen. Paneelin mielestä on tärkeää, että kansainvälinen yhteisö ryhtyy nyt uudistamaan YK:n kasvatusta-, tiede- ja kulttuurijärjestön toimintaa erityisesti sen takia, että monet ongelmat ovat saaneet globaalin luonteen. Viestinnän alalla UNESCO:n tulisi paneelin mukaan ylittää uudesta tiedotusjärjestyksestä käydyin debatin rajat ja siirtyä uuteen viestintästrategiaan jo yksistään sen takia, että alan teknologinen kehitys on ohittanut monia 1970-luvun kiistakysymyksiä ja monissa uusissa kysymyksissä tarvittaisiin nyt uutta näkemystä.

Neuvostoliitto ja Itä-Eurooppa ovat viime vuosien aikana muuttuneet ratkaisevasti myös tiedonvälityksen osalta. Tämän muutoksen heijastumat Euroopan ulkopuolella lienevät vasta alkamassa. Yhdysvaltojen maan kasvuun uskoi Zbigniew Brzezinski kirjoittaessaan vuoden 1989 lopulla: "Yhdysvalloista tulee nyt ainoa globaali valta, huolimatta heikkouksistamme, joita en halua kiistää. Tämä merkitsee sitä, että meidän vastuumme, joissakin suhteissa, tulee todennäköisesti olemaan jälleen yhtä suuri kuin se oli 1940-luvun lopulla." (Newsweek, December 18, 1989).

Tähän voi kuitenkin huomauttaa Elise Bouldingin tavoin, että meidän aikamme ei enää ole valmis hyväksymään minkään yhden kansakunnan, kulttuurin, ideologian tai oikeusjärjestelmän johtoasemaa muihin verrattuna. (Boulding 1988, 67). Vaikuttaa siltä, että johtavaan asemaan eivät riitä sotavoimien ja teknologian hallinta, vaan siihen tarvitaan myös kyky toimia kulttuurien ja suurten uskontojen välisissä ristiriidoissa, jotka näyttävät muodostuvan merkittäviksi kehityksen voimiksi.

Vaikka kylmän sodan asetelmat näyttävät vuoden 1989 tapahtumien valossa muuttuneen Euroopassa ja Yhdysvaltojen suhteessa Neuvostoliittoon, näyttää ideologinen sodankäynti, voimakäyttö, vallankumouksen vieminen ja sen vastustaminen jatkuvan Euroopan ulkopuolella, esimerkiksi läntisellä pallonpuoliskolla tai Aasiassa.

Esimerkiksi Keski-Amerikassa kylmän sodan aikainen kielenkäyttö on tavallista tiedotusvälineissä ja politiikassa. Kielellinen kömmähdys tapahtui maanosan 15 valtionpäämiehen huipputapaamisessa Costa Ricassa syksyllä 1989. Nicaraguan presidentti Daniel Ortega esiintyi kokouksessa yhtä valtiomiesmäisesti kuin kuka tahansa, mutta puhui sitten paikallisen yliopiston opiskelijoille ilmoittaen, että hän aikoo lopettaa Nicaraguan tulitauon. Tämä raivostutti Yhdysvaltojen presidentti George Bushia niin, että hän kutsui Ortegaa "pikkumie-

heksi" ja "ei-toivotuksi eläimeksi puutarhajuhlissa". Historialliseksi luonnehditun huippukokouksen kutsuminen "puutarhajuhlaksi" loukkasi taas syvästi Latinalaisen Amerikan edustajia, jotka katsoivat tilaisuuden avaavan uusia mahdollisuuksia pallonpuoliskon ongelmien ratkaisemiseksi. (Tico Times 1989 Review, 3).

Selostaessaan Yhdysvaltojen kantaa Panamaan tehdyn intervention tuominneen YK-päätöslauselman yhteydessä Yhdysvaltojen suurlähettiläs James Wilkinson viittasi myös tiedotusvälineitten välittämään tietoon ja kyseli, onko Noriegan käyttämä ilmaisu siitä, että "yhdysvaltalaiset ruumiit tulisivat virtaamaan kanavan vesissä" rationaalisen ja vastuullisen johtajan kieltä. (Wilkinson 1989)

Tosin tuo lausuma saattaa johtua edesmenneen kenraali Torrijosin puheista. Hän nimittäin lausui jo Torrijos-Carter -sopimusta tehtäessä, että yhdysvaltalaiset saattavat tulevaisuudessa tehdä intervention maahan mutta saapuessaan "havaitsevat kanavan tuhotuksi" (Third World Guide 86-87, 243).

Kuuban ja Yhdysvaltojen välille on kehittynyt suorainen telekommunikaatiosodan vaara Yhdysvaltojen päätettyä perustaa maaperälleen televisioaseman, joka lähettäisi ohjelmia Kuubaan (Granma 28.1.1990).

Vähemmälle huomiolle on jäänyt Japanin hiljainen, mutta voimakas vaikutusvallan kasvu myös kehitysmaissa. Esimerkiksi Iranin ja Irakin välisen sodan aikana Japani oli yksi maailman harvoista maista, jolla oli diplomaattisuhteet molempiin maihin (Okita 1989a).

Muutoksien yliopistot

Kylmän sodan asetelmat yksinkertaistuksineen ja epä-tieteellisine yleistyksineen vaurioittivat myös amerikkalaisen yhteiskunnan kykyä vastata ajan vaatimuksiin. Joissakin yliopistoissa onkin jo ryhdytty kehittämään opetusohjelmia, joiden avulla opiskelijat voisivat omakseen globaalisen kulttuurienvälisen tarkastelutavan. Esimerkiksi Antioch-yliopiston kansleri Alan Guskin toteaa: "On yhä ilmeisempää, että amerikkalaisten globaali lukutaidottomuus ja kulttuurinen röyhkeys on vakavasti vahingoittanut talouselämäämme, kotimaista politiikkaamme ja ulkopoliitiikkaamme, sekä kykyämme kansakuntana saada itsellemme ja muille viisasta johtoa. Kun Reaganin hallinnon kapea-alaisuus ja kansalliskiihko on vienyt globaalisen voimansa äärimmäisyyteen, on myös totta, että poliittiset, liike-elämän ja opetusalan johtajat eivät ole osoittaneet laajaa globaalista näkemystä työssään. (Guskin 1987)

Tämän ongelman ratkaisemiseksi esimerkiksi joissakin amerikkalaisissa yliopistoissa on jo ryhdytty luo-

maan uusia opetusohjelmia, joissa keskitytään esimerkiksi rauhantutkimuksen ja maailman oikeuden peruskysymyksiin. Seuraavien 20-30 vuoden katsotaan olevan ratkaisevia amerikkalaisen yhteiskunnan uudistumiskyvyn kannalta. Iran/Contra-kuulustelujen aikana ulkoministeri George Shultz kuvasi varsin osuvasti uuden informaatioteknologian vaikutuksia lähes kaikkeen inhimilliseen ja yhteiskunnalliseen elämään. Hän totesi mielellään olevan informaatioteknologisen muutoksen suosivan avoimia yhteiskuntia: "Koska avoimet yhteiskunnat ovat tottuneet informaation vapaaseen virtaan ja suljetuilla ja lokeroituneilla yhteiskunnilla on vaikeuksia sen kanssa. Niin tämä asiantila virtaa meidän hyväksemme ..." (Ganley & Ganley 1989, xvi).

Amerikkalaisen yliopistomaailman ja tiedonvälityksen suurimpina haastajina esiintyvät nykyisin yhdentyvä Eurooppa ja Japani. Vaikka Euroopassa amerikkalaisvastaisuus onkin varsin hallitseva asenne ja jossain mielessä jopa eurooppalaisia viestintäalan yrityksiä yhden-täväkin tekijä, on amerikkalaisuus paljolti eurooppalaisten kulttuurien tuote. Monet eurooppalaisen kulttuurin tunnetut edustajat ovat tämän vuosisadan aikana aivan näihin päiviin saakka pystyneet paremmin toteuttamaan luovaa toimintaansa Amerikassa kuin Euroopassa. Vaikka eurooppalaiset ovat toimineet hyvin aktiivisesti myös kehitysmaiden kommunikaatio-olojen parantamiseksi, heidän päähuomionsa tällä hetkellä on oman maanosan sisäisten viestintäolojen kehittämisessä.

Kuten Ivo Schwartz on huomauttanut, Euroopan viestintäolot erityisesti audiovisuaalisen median osalta ovat taloudellisesti alikehittyneitä. Euroopan Yhteisön jäsenmaiden televisioiden fiktio-ohjelmista yli 60 prosenttia on maahantuotuja, ja trendi on kasvava. Euroopan yhteisön alueella on nyt 61 televisiokanavaa, mutta arvioiden mukaan vuoteen 1992 mennessä yli 150 kanavaa. Tällä hetkellä Länsi-Euroopan ohjelmatarve on 125 000 tuntia vuodessa, mutta määrä voi nousta peräti 300 000 tuntiin vuoteen 1995 mennessä. Kuitenkin Länsi-Eurooppa pystyy tuottamaan vain alle 20 000 tuntia vuodessa. (Schwartz 1989)

Kulttuurisesti Eurooppa on monien kulttuurien kulttuuria, jota audiovisuaaliset mediat voivat tehokkaasti kehittää. Eurooppalainen tiedonvälitys liittyy läheisesti ihmisoikeuksien ja demokratian ongelmiin, joilla on keskeinen merkitys tämän hetken yleiseurooppalaisessa kehityksessä.

Japani taas on maailman taloudellinen supervalta myös viestinnän alalla, mutta sillä on vielä pitkä matka sellaiseen monikulttuuriseen yhteiskuntaan kuin Eurooppa tai Amerikka. Japanin entinen ulkoministeri Saburo Okita on hiljattain pohtinut esimerkiksi Rau-

hanyliopiston Euroopan keskuksessa Jugoslaviassa Japanin mahdollisuuksia lisätä vaikutustaan maailman kehitykseen. Esimerkiksi ulkomaisten opiskelijoitten määrä japanilaisissa yliopistoissa on vielä kovin pieni verrattuna Yhdysvaltoihin. (Okita 1989a & 1989b)

Japanin liikenneministeri Senpachi Ohishi korosti lokakuussa 1989 kasvavan kansainvälisen koordinaation, yhteistyön ja vaihdon merkitystä politiikan, kulttuurin ja talouden aloilla. Hänen mielestään informaation vapaa kulku yli rajojen on kansainvälisen yhteistyön perusta. Uudella satelliittiteknikalla uskotaan Ohishin mukaan voitavan toteuttaa "uutta kansainvälistä yleisradiojärjestystä", jonka tulisi edistää ohjelmien ja imagojen vaihtoa yli rajojen, mutta ei tuovan uusia protektionistisia sääntöjä. Minkään yksityisen maan ei Ohishin mukaan tulisi olla unilateraalisti informaation lähde, vaan tulisi pyrkiä kohti globaalisti tasapainoista informaation vapaata leveyttä. (Ohishi 1989)

Tutkimusta tarvitaan

Amerikkalaisten, eurooppalaisten ja japanilaisten uuden kilpailun rinnalla näyttää ilmeiseltä, että *vanhojen ideologisten ristiriitojen tilalle tulee uusia* ja että vanhoja kiistakysymyksiä kuten sotapropagandaa, lehtimiesten lisensoimista tai suoria satelliittilähetyksiä (joista on kiisteltu esim. UNESCO:n nk. McBride-komission työn yhteydessä tai YK:ssa) voidaan käsitellä uusia vertailevia tutkimuksia hyväksikäyttäen ja uutta ajattelutapaa kehittämällä. Valitettavasti tiedeyhteisö on vain kovin hidas reagoimaan maailman muutoksiin.

Uusiin ristiriitoihin viittasi marokkolainen lakitieteen professori Mahdi Elmandjra Yhdysvaltojen YK-liiton paneelin loppuraporttiin kirjoittamassaan täydentävässä kannanotossa. Hän totesi, että vallitseva kansainvälisen yhteistyön kriisi osaltaan johtuu kulttuurisen viestinnän katkeamisesta arvojen ristiriidan takia. Tämä asiantila johtaa Elmandjran mielestä uudenlaisiin "ideologisiin" ristiriitoihin, joilla ei ole samoja konnotaatioita kuin vanhoilla ja aikansa eläneillä ideologisilla kiistoilla "kapitalismin" ja "sosialismin" välillä, mutta joilla sitävastoin on kulttuuriset viitekehykset. (International Panel on UNESCO 1989)

Tällainen ristiriita on ollut elpyvän islamilaisuuden ja länsimaisen kulttuurin välillä, mutta uudenlaisia ristiriitoja on noussut esimerkiksi alkuperäiskansojen ja erilaisten vähemmistöjen ja hallitsevan kulttuurin välille. Näitä uusia ristiriitoja ovat tutkimuksissaan käsitelleet erityisesti Majid Tehranian (1989) ja Hamid Mowlana (1989), jotka ovat osoittaneet esimerkiksi islamilaisen vallankumouksen syvällisen merkityksen kulttuurien vä-

lisissä suhteissa. Näihin ristiriitoihin joutuvat vastaamaan ainakin globaaliset suurvallat. Yhdysvallat on joutunut tämän jo tunnustamaan erityisesti joutuessaan kohtaamaan islamilaisen maailman nostattamia jännitteitä, mutta viime aikoina ovat vastaavat jännitteet olleet hyvin näkyviä myös Neuvostoliitossa.

Maailman suurten uskontojen ja sitä kautta kulttuurien merkityksen nykyajan ristiriidoissa analysoi myös Elise Boulding kirjassaan "Building a global civic culture" (Boulding 1988). Esimerkiksi suhtautuminen valtioon ja sen valtapiirin universaalisuuteen on ollut hyvin erilainen länsimaisessa, intialaisessa, islamilaisessa ja kiinalaisessa perinteessä. Kansainvälisestä viestinnästäkään ei voida puhua ottamatta huomioon suurten uskontojen ja kulttuurien täysin erilaista lähestymistapaa koko kysymykseen, sillä esimerkiksi käsitykset valtiosta tai kansalaisyhteiskunnasta ovat näissä täysin erilaisia vaikka ihmiset periaatteessa ovat kaikkialla samanlaisia. Eraiden tutkijoiden mukaan on kuitenkin vaikea ajatella tulevaisuutta kulttuurien tai kansalaisyhteisöjen vuoro vaikutuksena valtioiden sijaan (Niewenhuijze 1989).

Viestinnän tutkimuksen näkemistä nimenomaan kulttuuritutkimuksena on Suomessa korostanut Tarmo Malmberg (1988). Pitäisikö mennä yhtä syvälle kuin Oswald Spengler, jonka mielestä kulttuurien syvin olemus on niiden uskonto ja että kulttuurin rappio on uskonnottomuudesta nouseva moraalinen rappio (Spengler 1962)?

Tehranian on kiintoisalla tavalla jaotellut viestintävälineet suuriin medioihin (kansallinen lehdistö, radio, satelliitit, keskustietokoneet), traditionaalisiin medioihin (tempelit, kirkot, moskeijat), sekä pieniin medioihin (transistoriradio, kopiokone, telefax, video, puhelin). Varsinkin kehitysmaissa suuret mediat ovat hallituksen tehokkaasti valvomia, mutta ihmiset ovat pystyneet kehittämään sekä traditionaalisia kanavia että pieniä medioita hyväksikäyttäen omia tiedonvälityskanaviaan, jotka usein kohdistuvat vallanpitäjiä vastaan. Paljolti näin tapahtui myös Itä-Euroopan vapautumisliikehännän aikana viime vuosina. Tehranian hahmottelee uutta yhteisöllistä yhteiskuntaa, jossa viestintäkin olisi erilaista, lähempänä ihmisten yhdessäoloa ja interaktiivista.

Yksityisiä kiistakysymyksiä on kansainvälisen viestinnän alalla useita. Jotkut niistä ovat vuosikymmeniä vanhoja, mutta Suomessakin nousseet uudelleen keskustelujen kohteeksi, kuten vuoden 1989 lopulla rikoslain uudistamisen yhteydessä kysymys sotapropagandasta (Nortamo 1989). UNESCO:n kokouksessa "Peace in the minds of men" Norsunluurannikolla 1989 tunnettu ranskalainen asiantuntija Karel Vasak esitti asiasta mielenkiintoisen puheenvuoron. Vasak totesi, ettei hän vastus-

ta sotapropagandan kieltämistä, mutta ensin olisi selvitettävä mitä tällaisen kiellon laatimisella esimerkiksi Saksan Demokraattisessa Tasavallassa on saavutettu ja mitä sen nimissä on kenties menetetty. (Vasak 1989)

Lehtimiesten lisensointi on niinkään aina silloin tällöin noussut keskustelun kohteeksi. Tätä kysymystä käsittelee mm. Leonard Sussman uusimmassa kirjassaan varsin seikkaperäisesti (1989). Esimerkiksi Costa Ricassa noudatetaan amerikkalaisen lehdistövapauden periaatteita ja maan lehdistö on kaikkien mittapuutteiden mukaan varsin vapaata. Silti maassa lisensoidaan lehtimiehet. Luvan antaa maan lehtimiesyhdistys ja harjoitukseen ammattia lehtimiehillä tulee olla Costa Rican yliopiston tai joittenkin muiden hyväksytyjen yliopistojen journalismin tutkinto. Nobel-rauhanpalkittu presidentti Oscar Arias asettui äskettäin voimakkaasti puolestamaan lisensointia. Ariaksen mielestä "pakollinen lisensointi on tervehdyttävä; kuinka paljon paremaksi yhteiskunta kokeekaan olonsa kun se tietää, että sillä joka ylpeilee journalismin arvosanalla on taustallaan yliopistollinen ammattitaito" (Tico Times, November 4, 1988). Amerikkalaiset lehtimiehet valittavat käytäntöä, koska se estää kenen tahansa tulemasta alalle.

Myös suoria satelliittilähetyksiä (DBS) saatetaan lähitulevaisuudessa tarkastella uudella tavalla, vapaaman kansainvälisen informaatiovirran valossa. Tähän viittasi mm. neuvostoliittolainen tutkija Juri Kolossov alustuksessaan ITU-COM 89 symposiumissa (Kolossov 1989), vaikkei hän tarkemmin eritellytkään mitä käytännön toimia Neuvostoliitossa on asian suhteen tehty sitä häneltä kysyttäessä. Kolossov korosti, että "kansainvälisten suorien satelliittilähetysten", jota termiä YK:n päätöslauselma vuodelta 1982 käyttää, tulisi olla sopuosinussa valtioiden suvereenien oikeuksien kanssa, niihin luettuna puuttumattomuus sisäisiin asioihin. Hän myös vetosi Wienin ETY-kokouksen loppuasiakirjaan ja toivoi yleiseurooppalaista telekommunikaatiojärjestelmää.

Pragmatismi ja taloudelliset realiteetit

Amerikkalaisen Norman Leventhalin analyysi siitä, että tulevia ratkaisuja hallitsevat toisaalta käytännölliset näkökohdat ja toisaalta taloudelliset realiteetit lienee varsin osuva lähivuosien nopeaa kehitystä arvioitaessa.

Amerikkalaisten hallitseva asema näyttää siten jatkuvan tulevaisuudessa, mutta se saattaa hakea uusia muotoja. Eurooppa ja Japani tulevat muodostumaan suuriksi haasteiksi amerikkalaisille, kuten maailmantaloudessa ja kaupassa yleisemminkin. Käytännön tasolla ame-

rikkalaisten ja neuvostoliittolaisten välillä on syntynyt jopa yhteistyötä globaalissa viestinnässä, kuten siinä, että CNN käyttää neuvostoliittolaisia satelliitteja palvelujensa jakamisessa Aasiaan ja Afrikkaan. Kehitysmaiden ongelmia tullaan ilmeisesti lähestymään näiden uusien realiteettien valossa.

Vanhat ideologiset kiistat näyttävät nykyhetken valossa jokseenkin hyödyttömiltä. Näyttää kuitenkin siltä, ainakin viimeaikaisen eurooppalaisen kokemuksen valossa, että "vapaan tiedonvälityksen" arvo on suurempi kuin monet nk. kriittisen koulukunnan tutkijat ovat halunneet uskoa. Asia ei oikeastaan ole kiinnostanut suomalaisia tiedotustutkijoita: tiedotustutkimuksen bibliografiasta löytyy kyllä muutamia selvityksiä "sananvapaudesta", "painovapaudesta" ja "tiedotusvapaudesta", mutta ne rajoittuvat yleensä suppeisiin paikallisuontoiisiin ongelmiin. Sitävastoin esimerkiksi Leonard Sussman uskoo voimakkaasti uuden ISDN-tekniikan (Integrated systems of digital networks, entisen integrated services digital networks sijaan) muuttavan radikaalisti vallan ja vapauden suhdetta maailmassa.

Vapaasta tiedonvälityksestä puhuttaessa on vain lyhyt matka vapaaseen tieteseen, joka tulee väistämättä nousemaan samalla lailla keskustelujen kohteeksi. Silloin päästäänkin jo länsimaisen kulttuurin luomisvoiman lähteille.

Uudella informaatioteknologialla on piirteitä, joita aikaisemmillä ei ole ollut. Kun nykyajan informaatioverkostot ja viestintä on globaalista, voivat takaiskutkin saada globaalisia muotoja. Informaation ylitartunta on eri puolilla maailmaa johtanut paitsi yhteiskunnallisiin liikkeisiin myös pakoon liiallisesta informaatiosta. Liian monimutkaisena näyttäytyvä maailma voi johtaa vaatimuksiin yksinkertaistuksista, jotka saattavat saada esimerkiksi poliittisen uskonnnon muotoja.

Johtavat teollisuusmaat Yhdysvallat, Japani ja Eurooppa uskovat ratkaisun löytyvän uudesta teknologiasta ja niiden välillä on meneillään ankara teollisuuspoliittinen taistelu standardeista ja tulevista markkinoista. Kehityksella on tässä kamppailussa yhä sivustakatsojan asema ja niille ovat perinteiset mediat ja pienet mediat tärkeitä. Kun kuitenkin telekommunikaatiokustannusten halpeneminen on lähes ainoa talouselämään keskeisesti vaikuttava halpeneva alue, saattaa kehitysmaiden kannalta telekommunikaatio muodostua oleelliseksi.

Jotkut myös uskovat, että uuden tekniikan ja pienten medioitten leviäminen maailmassa lisää myös ihmisten välisiä yhteyksiä ja kenties vahvistaa myös kansainvälisen kansalaisyhteisön syntymistä.

Tulevaisuus on täynnä erilaisia mahdollisuuksia. Il-

meisesti haluamme, että saamme vapaasti valita erilaisista mahdollisuuksista ja pidämme vapaan tiedonvälityksen ja tieteen olemassaoloa niin itsestäänselvänä, ettemme edes problematisoi sitä. Muissa suurissa kulttuureissa ei välttämättä näin tapahdu. Ennen kuolemaansa Ajatolla Khomeini tuomitsi länsimaisen vapauden, joka hänen mielestään rappeuttaa nuorison ja jonka tuomitsee jo "järki ja ymmärrys" (Mowlana 1989). Khomeinin testamentin mukaan uutistoimistojen ja lehdistön tulee olla islamilaisuuden palveluksessa.

Maailman muutos pakottaa myös tiedotustutkijat arvioimaan viestintää ja vapaata tiedonvälitystä uudella tavalla.

Tapio Varis

Kirjallisuus

- BOULDING, Elise. Building a Global Civic Culture, Education for an interdependent world. Columbia University 1988.
- GANLEY, Oswald & GANLEY, Gladys. To Inform or to Control? The new communications networks. New Jersey, Norwood 1989.
- GRANMA, January 28, 1990.
- GUSKIN, Alan. A Strategy to Rebuild Antioch College 1987-1992: State of the College Address. Antioch Notes, Vol. 57, No 1, 1987.
- HETTNE, Björn. The Globalization of Development Theory and the Future of Development Strategies. Göteborg 1989.
- INTERNATIONAL Panel on UNESCO. The United Nations Association of the United States of America, October 16, 1989.
- KOLOSSOV, Yuri. Tendencies towards Global Communications. Paper presented in the 1st World Electronic Media Symposium, ITU 1989.
- MALMBERG, Tarmo. Tiedotusopin rakenne. Acta Universitatis Tamperensis, Ser A Vol 241. Tampere 1988.
- MOWLANA, Hamid. The Emerging New Global Information and Communication Order and the Question of Cultural Ecology. Paper prepared for delivery at the McBride Round-Table in Harare, Zimbabwe; and to be published in NORDENSTRENG, K. & MOWLANA, H. (eds.). The Great Media Debate. Ablex 1990.
- NEWSWEEK, December 18, 1989.
- NIEWENHUIJZE. From development aid to development co-operation: problems and global significance. APRI Newsletter, Vol. IV, No 6, 1989.
- NORTAMO, Simopekka. Tiedonkululle luetaan lakia. Helsingin Sanomat 24. joulukuuta 1989.
- OHISHI, Senpachi. The Role of the Mass Media in International Cooperation. Paper given at the 1st World Electronic Media Symposium, ITU 1989.
- OKITA, Saburo. Japan's Quiet Strength. Foreign Policy, Summer 1989a.
- OKITA, Saburo. Japan and the World Development. Paper given at the III World Scientific Banking Meeting. University for Peace European Center for Peace and Development, Yugoslavia 1989.
- SCHWARTZ, Ivo. Television without Frontiers and Transfrontier Television in Europe. Paper given at the 1st World Electronic Media Symposium, ITU 1989.
- SPENGLER, Oswald. Länsimaiden perikato. (Suom. Yrjö Massa). Rauma 1962.
- SUSSMAN, Leonard. Power, the Press & the Technology of Freedom: The coming age of ISDN. Freedom House 1989.
- TEHRANIAN, Majid. Communication, Peace and Development: A comparative perspective. Paper given at the Annual Conference of the International Communication Association. San Francisco 1989.
- The Third World Guide 86-87.
- The Tico Times, November 4, 1988 & The Tico Times 1989 Review.
- VASAK, Karel. Statement at the International Congress "Peace in the Minds of Men". Yamoussoukro, Ivory Coast, UNESCO 1989.
- WILKINSON, James. Statement to the UN General Assembly, December 29, 1989.